

**Kritik mot Socialnämnden i Hallstahammars kommun för
handläggningen av ett ärende om omplacering enligt lagen (1990:52)
med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU**

Beslutet i korthet: I ett ärende enligt LVU har en flicka omplacerats utan att vårdnadshavarna har getts tillfälle att yttra sig över utredningen innan beslutet fattades. De har inte heller informerats om hur beslutet kunde överklagas. Även i övrigt har socialtjänsten i stor utsträckning underlåtit att informera vårdnadshavarna om vad som framkom i ärendet. Socialnämnden i Hallstahammars kommun kritiseras för handläggningen.

Anmälan

AA framförde i en anmälan, som kom in till JO i maj 2011, klagomål mot en socialsekreterare vid individ- och familjeomsorgen inom socialförvaltningen i Hallstahammars kommun. Klagomålen avsåg huvudsakligen bemötandet och bristfällig information i samband med handläggningen av ett ärende om omhändertagande enligt LVU av hans 16-åriga dotter, BB.

Utredning

JO hämtade från socialförvaltningen in vissa handlingar i ärendet och kompletterande upplysningar togs in per telefon. Efter remiss gav socialnämnden (arbetsutskottet) in ett yttrande upprättat av den aktuella socialsekreteraren. I yttrandet anfördes följande (åberopade bilagor har här, med något undantag, utelämnats).

Socialtjänsten i Hallstahammar utläser följande frågeställning vilken AA lyft fram som grunder för JO-anmälan:

1. Att AA blev informerad via sin fru att deras barn blivit omhändertagen jml LVU 6 § i oktober -10.
2. Att socialtjänsten i Hallstahammar ej utredde AA:s åsikter i ärendet samt att denne inte fick adekvat bekräftelse för sina åsikter.
3. Om socialnämnden fick ta del av fullständigt material gällande AA:s inlägg gällande ärendet.
4. På vilka grunder besluten fattades.
5. Att ansvarig handläggare uppgav sig vara bakbunden och inte hade annat val än placering.

6. Om föräldrarna inte har något stöd från socialtjänsten i dessa situationer.
7. Varför ansvarig handläggares överordnande inte agerade [när de märkte] att denne inte kom vidare i ärendet.
8. Varför vårdnadshavarna inte fick beslut om byte av familjehem innan omplacering.

Yttrande

1. BB blev ej omedelbart omhändertagen jml LVU 6 § i oktober -10 vilket berörd part fått information om vid bl.a. möte 101108. Vid tidpunkten för händelsen befann sig AA på ett flyg hem från sitt arbete i Polen vilket gjorde honom okontaktbar för socialtjänsten. Ansvariga handläggare tog kontakt med BB:s mamma tillika vårdnadshavare efter att BB kommit till socialtjänsten och berättat om sina hemförhållanden. Då BB uppgav att hon vägrade gå hem utifrån rädsla att hennes föräldrar skulle "döda" henne togs en kontakt med BB:s mamma. Modern uppgav att hon aldrig accepterade att BB placerades hos sin syster. Modern informerades om att socialtjänsten i Hallstahammar kommer att inleda utredning gällande BB och att rekommendationen vid den tidpunkten var att BB åkte hem till sin syster tills det att vidare utredning fått utröna socialtjänstens bedömning.

2. AA:s åsikter om ärendet och BB:s agerande och bakomliggande skäl till att hon sökte kontakt med socialtjänsten och presenterade vad AA uppger är lögnar står dokumenterade i utredningen (se bilaga 2). Bedömningen gjordes att informationen utifrån inkomna anmälningar var av den art att socialtjänsten efter genomförd utredning ej kunde misstro uppgifterna och att BB var i behov av familjehemsplacering.

3. Socialtjänstens utredning låg till grund för ansökan jml LVU 2 §. Beslut om omedelbart omhändertagande jml LVU 6 § skedde efter samråd med Socialstyrelsen 101125. Bakgrunden till samrådet med Socialstyrelsen var vårdnadshavarnas inställning till samtycket då AA vid tillfället uppgav att han aldrig ämnade svara ja eller nej på den frågan samt då BB:s mamma inte ville delta i utredningen eller ha kontakt med ansvariga handläggare (se bilaga 3).

4. Beslut om familjehemsplacering jml LVU 2 § togs utifrån socialtjänstens utredning jml socialtjänstlagen (2001:453) 11 kap. 1–2 §§. AA:s uppfattning om familjehemsplacering hos BB:s syster togs i beaktning vid medgivandeutredning jml socialtjänstlagen 6 kap. 6 § exempelvis då AA uppgav att BB:s syster led av psykiska besvär där ansvariga handläggare tog kontakt med BB:s systers psykoterapeut (se bilaga 4 & 5).

5. Gällande uppfattningen att ansvarig handläggare såg sig bakbunden är AA:s uppfattning utifrån dialog och information gällande samtycke till placering. Ansvarig handläggare kan ej vidare uttala sig om AA:s uppfattning men är av ståndpunkten att AA och hans fru erhållit adekvat information om samtyckets innebörd vid beslut om familjehemsplacering. Se vidare förvaltningsrättens dom och bedömning gällande vårdnadshavarnas samtycke, bilaga 6.

6. Ansvariga handläggare har uppmärksammat och dokumenterat vårdnadshavarnas uppfattningar och synpunkter i ärendet vilket legat till grund för bedömning och beslut enligt innan nämnt. AA har fått information om socialtjänstens öppenvård, familjecentrum, dit man kan vända sig på egen hand om man upplever sig vara i behov av stöd. AA har även informerats om ansvariga handläggares chefer dit man som part i ett ärende kan vända sig.

7. Se bilaga 1.

8. Ansvariga handläggare har inte kommit i kontakt med AA sedan BB placerades trots upprepade telefonsamtal, lämnade meddelanden, mail, brev och kallelser till möten. Informationen till vårdnadshavarna har således skett brevledes (se bilaga 7).

Bilaga 1 till remissvaret utgjordes av ett yttrande upprättat av enhetschefen CC vid socialförvaltningen, i vilket anfördes följande.

Gällande enhetschefs agerande i ärendet BB

Undertecknad har löpande informerats om händelser i ärendet och de beslut som fattats av ansvariga handläggare. Undertecknad har funnits med vid gruppmöten då ärendet gemensamt diskuterats. Någon anledning att ansvariga handläggare fortsättningsvis inte skulle ansvara för ärendet har aldrig förelegat. Ärendet har varit svårt att handlägga då föräldrarna inte velat medverka och deras inställning till vård inte varit tydlig.

Bilaga 7 till remissvaret var ett brev daterat den 4 april 2011, ställt till BB:s vårdnadshavare. Skrivelsen, som var undertecknad av handläggaren DD, hade följande lydelse.

Vi har av olika anledningar tagit beslut om att omplacera BB vilket vi ämnat diskutera med Er på det mötet Ni uteblev ifrån den 1 april. Nytt familjehem är EE i Hallstahammar. Bifogar flyttanmälan som behöver undertecknas av Er vårdnadshavare.

Med anledning av ovanstående önskar vi komma i kontakt med Er för att vidare informera kring vår bedömning till att omplacera BB. Önskvärt att du AA tar kontakt med mig via telefon eller mail.

AA kommenterade remissvaret och framförde därvid ytterligare klagomål angående bristfällig information från socialförvaltningens sida.

Det framkom att Socialstyrelsen hade inlett granskning av det aktuella LVU-ärendet med anledning av en anmälan från AA (Socialstyrelsens dnr 37352/2010). Till JO inhämtades kopia av bl.a. Socialstyrelsens beslut den 25 januari 2012 i ärendet. Det framgick att Socialstyrelsens granskning i första hand avsåg händelseförloppet under hösten 2010.

Bedömning

JO:s granskning avser främst en kontroll av att myndigheterna har följt de regler som gäller för förfarandet, dvs. att myndigheterna har agerat korrekt i formellt hänseende. JO kan inte ändra eller upphäva myndigheters beslut och brukar inte ta ställning till om beslut är riktiga i sak eller uttala sig om de bedömningar en myndighet har gjort i ett enskilt fall.

Min granskning i detta ärende har inriktats på de kontakter som förekommit mellan socialförvaltningen och BB:s vårdnadshavare (AA och hans hustru) under våren 2011.

BB hade placerats hemma hos sin halvsyster i november 2010. Den 1 april 2011 fattades ett beslut om att omplacera BB till EE. Den 4 april 2011 skickade förvaltningen den ovan citerade skrivelsen till BB:s föräldrar med information om omplaceringen.

Av journalanteckningarna för tiden därefter framgår följande. Under april och maj framkom flera oroväckande uppgifter angående BB:s hälsa och situationen i familjehemmet. Situationen beskrevs av EE som ”katastrof”. Handläggaren tog flera kontakter med olika personer för att planera eventuella stödåtgärder för BB. Vidare vidtog handläggaren åtgärder för att på nytt genomföra en omplacering av BB.

Den 20 april 2011 skickade den ansvariga socialsekreteraren ett e-postmeddelande till AA med innehållet ”Hej AA. Har ni fått brevet jag skickade hem till er angående omplaceringen av BB?”. Den 24 maj 2011, efter att BB uteblivit från ett möte och inte svarade i telefon, ringde handläggaren till AA. I journalen har antecknats ”inget svar”. Därefter finns i journalanteckningarna – som JO tagit del av för tiden fram till den 10 juni 2011 – inte noterat något ytterligare försök att kontakta någon av vårdnadshavarna.

I 1 § första stycket LVU fastslås att insatser inom socialtjänsten för barn och ungdom ska göras i samförstånd med den unge och hans eller hennes vårdnadshavare enligt bestämmelserna i socialtjänstlagen (2001:453).

Den som är under 18 år ska dock, enligt 1 § andra stycket LVU, beredas vård enligt LVU om någon av de situationer som anges i lagens 2 eller 3 § föreligger och det kan antas att behövlig vård inte kan ges den unge med samtycke av den eller dem som har vårdnaden om honom eller henne och, när den unge har fyllt 15 år, av honom eller henne själv.

Av 11 § LVU framgår att socialnämnden bestämmer hur vården av den unge ska ordnas och var han eller hon ska vistas under vårdtiden. Nämnden eller den som nämnden har uppdragit vården åt ska ha uppsikt över den unge och, i den utsträckning det behövs för att genomföra vården, bestämma om hans eller hennes personliga förhållanden. Nämnden har under vårdtiden samma ansvar som vårdnadshavaren för att den unges grundläggande rättigheter enligt 6 kap. 1 § föräldrabalken tillgodoses. Av 41 § LVU framgår att beslut om omplacering av den som vårdas enligt LVU får överklagas.

Enligt 11 kap. 1 § socialtjänstlagen ska socialnämnden utan dröjsmål inleda utredning av vad som genom ansökan eller på annat sätt har kommit till nämndens kännedom och som kan föranleda någon åtgärd av nämnden. Av 11 kap. 8 § socialtjänstlagen, jämförd med 17 och 21 §§ förvaltningslagen (1986:223), följer, dels att ett ärende som huvudregel inte får avgöras utan att parterna genom s.k. kommunikation har underrättats om och beretts tillfälle att yttra sig över uppgifter som tillförts ärendet genom någon annan än parten själv, dels att beslut som kan överklagas ska förses med en s.k. överklagandehänvisning.

Den omständigheten att ett barn vårdas med stöd av LVU innebär inte att dess vårdnadshavare kan fräntas allt inflytande över vården av barnet. Socialnämnden har en skyldighet att i största möjliga utsträckning låta vårdnadshavarna vara delaktiga i frågor som rör vården. Om förhållandet mellan socialtjänstens handläggare och vårdnadshavarna är ansträngt kan möjligheterna att samråda på ett fruktbart sätt visserligen vara begränsade. Socialtjänsten får dock aldrig underlåta att informera vårdnadshavarna om uppkomna frågor kring vården.

I detta fall har uppenbarligen både AA och hans hustru i stor utsträckning valt att inte samverka med socialtjänsten. Jag har därför förståelse för att någon konstruktiv dialog angående vården inte har kunnat ske. Vad som har kommit fram angående handläggningen under våren 2011 visar dock att socialtjänsten även har

underlåtit att informera om viktiga händelser rörande dottern, t.ex. att det var aktuellt att omplacera henne. Såvitt framkommit har det över huvud taget inte skett någon kommunikation av uppgifter i samband med de utredningsåtgärder som måste ha vidtagits inför beslutet om att omplacera BB. Inte heller synes något beslut med överklagandehänvisning ha skickats till vårdnadshavarna.

Av remissvaret att döma har det inom förvaltningen inte funnits rutiner för att hantera situationen på ett acceptabelt sätt. Socialnämnden förtjänar kritik för handläggningen. Jag kan i sammanhanget inte underlåta att notera att JO även tidigare har granskat och kritiserat handläggningen av ett ärende angående omplacering enligt LVU vid socialnämnden i Hallstahammars kommun, se JO:s ämbetsberättelse 2008/09 s. 300.

Vad som i övrigt har anförts och kommit fram föranleder inte någon ytterligare åtgärd eller något uttalande från min sida.

Ärendet avslutas med den ovan uttalade kritiken.